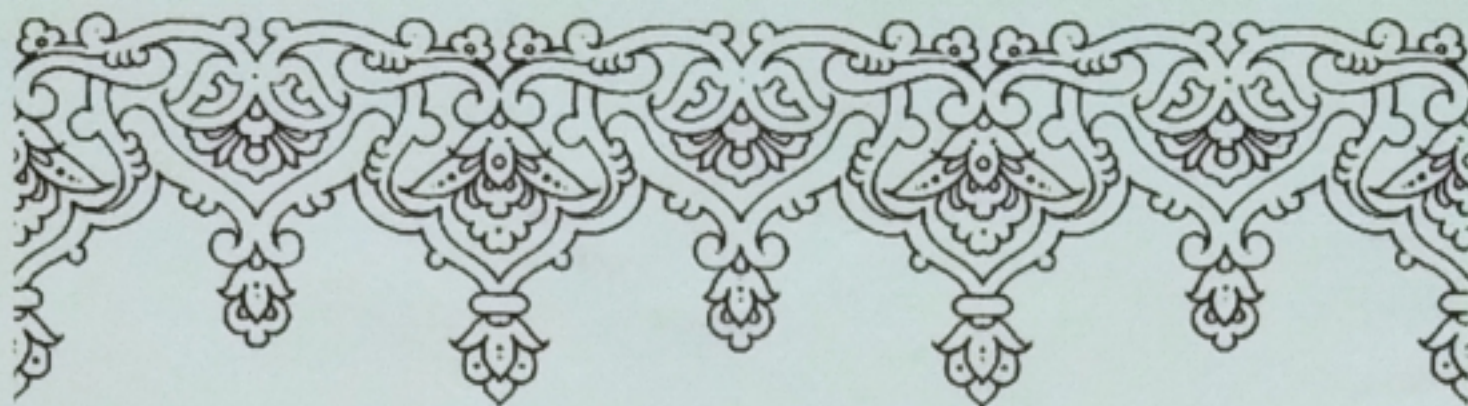

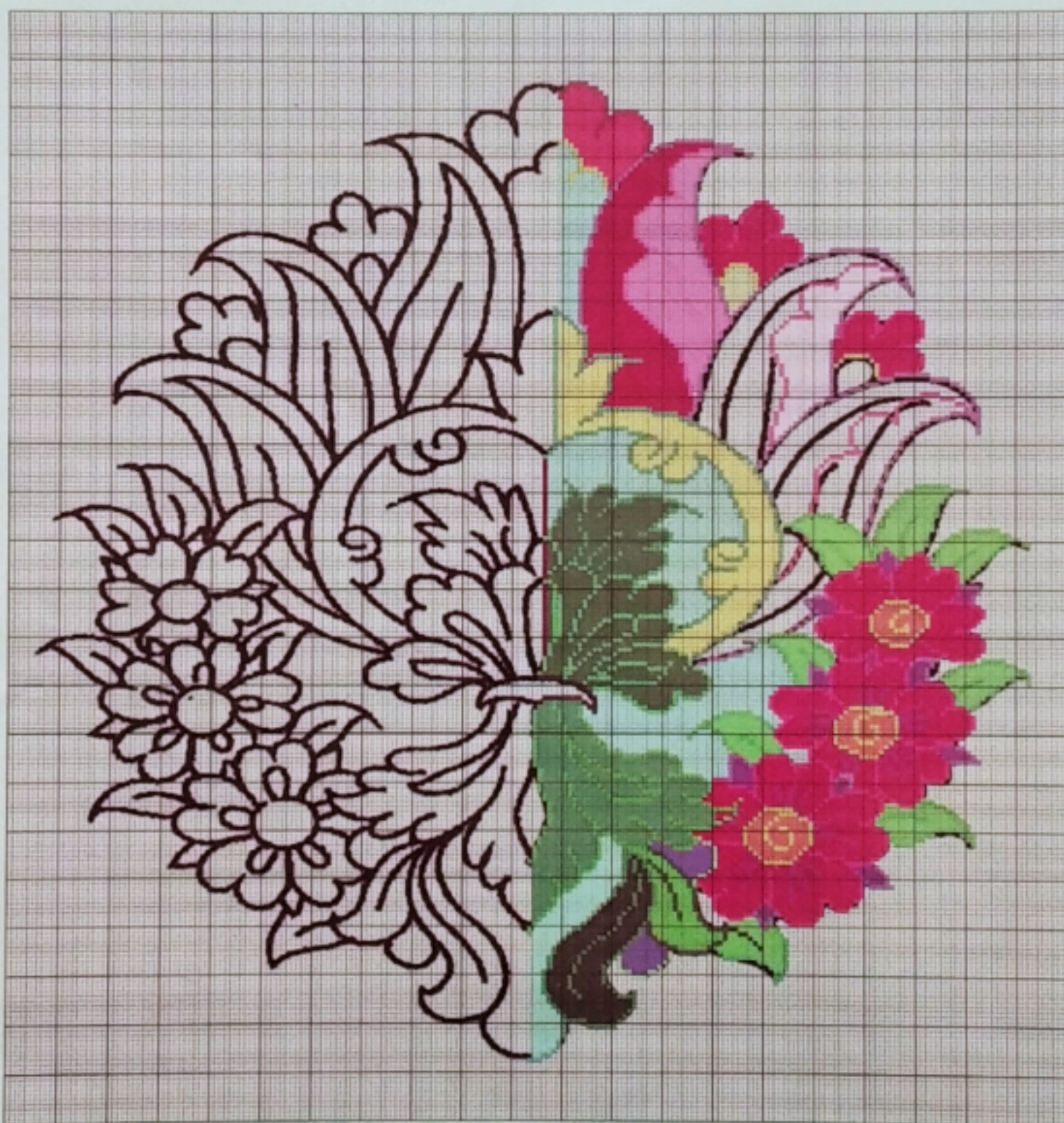

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

منشور، معدن و تجارت
وزارت فرس ایران

طراحی فرش

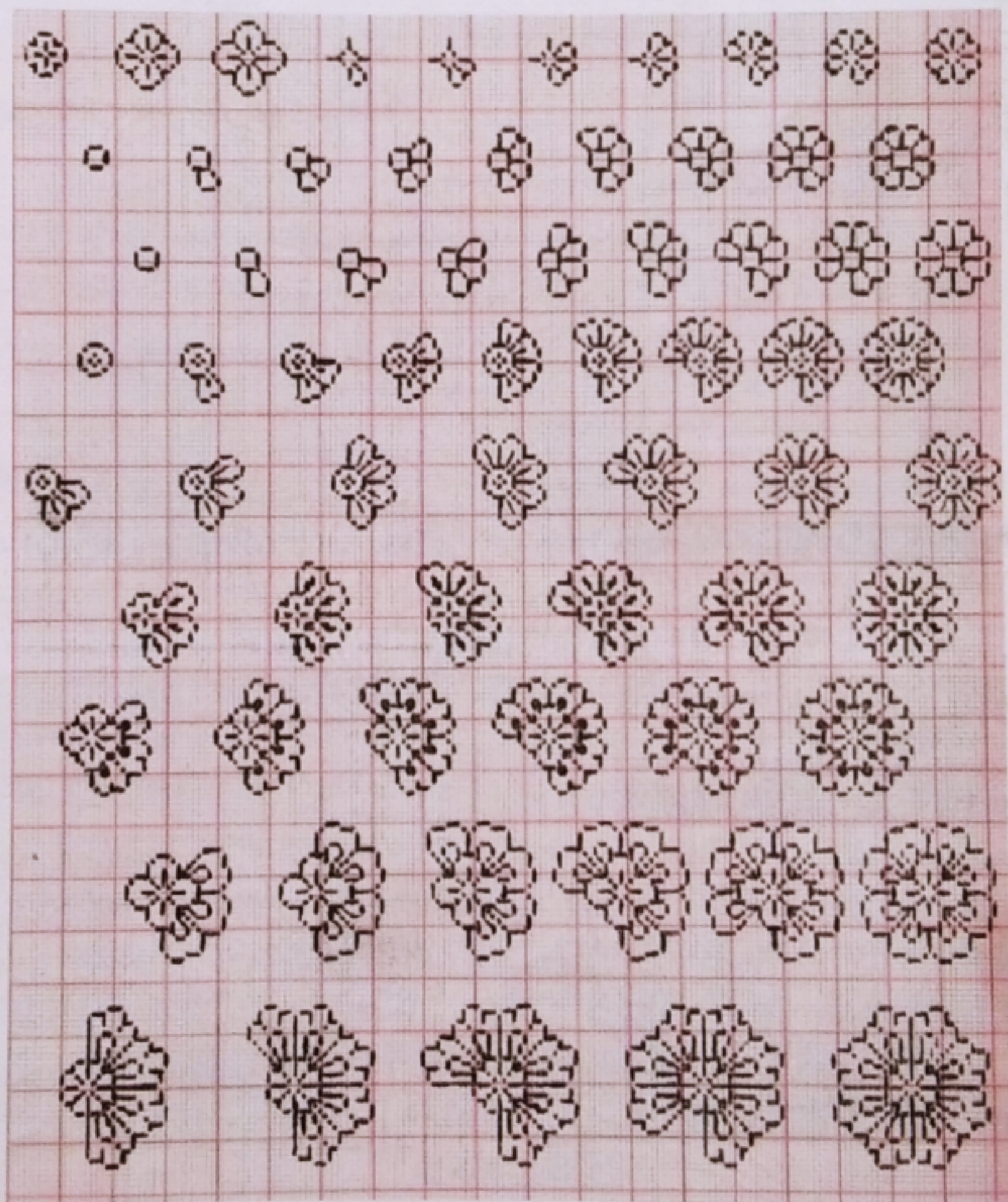
گردآوری و تالیف: زیبا رادنیا

نقطه شمار کردن گل های موسوم به نقطه شمار

برخی از گل های به کار رفته در طراحی نقشه ی فرش، گلهایی است که از طریق نقطه کردن گلبرگ ها ایجاد می شود. در این واحد کار با انواع گل های نقطه شمار و روش رسم آنها آشنا می شوید.

یکی از زیبایی های فرش های ایرانی، کاربرد و استفاده از گل های متنوع و زیبا در اشکال مختلف است که با دستان پرتوان و خلاق هنرمندان ایرانی بر فرش اجرا شده و موجب به وجود آمدن گلستانی از نقش و نگار در فرش شود.

۴-۴-۱ مفهوم نقطه شمار و انواع گل های نقطه شمار

شکل ۱-۴: مجموعه ای از گل های نقطه شمار

نقوشی که تنها از طریق نقطه کردن موجودیت یافته و امکان طراحی خطی آنها بر کاغذ نقشه نیست را گل های نقطه شمار می گویند. نقوش نقطه شمار اجزاء بسیار و پیچیده ندارند.

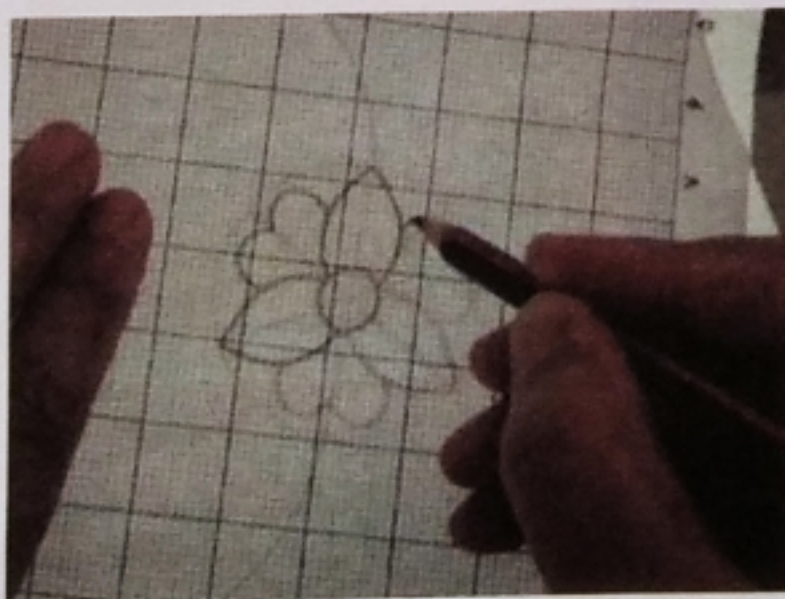
این دسته از گل ها (نقطه شمار) در تکمیل نقوش متن و حاشیه ی فرش ها کاربرد داشته و نامگذاری آنها بر اساس تعداد گلبرگ های گل است. به عنوان نمونه، گل هایی که دارای چهار گلبرگ باشند به گل چهار پر مشهورند.

از انواع گل های نقطه شمار می توان به گل های سه پر، چهار پر، پنج پر، شش پر، هفت پر و ... اشاره کرد. (شکل ۱-۴)

- از طراحی درشت گل ها نیز پرهیز شود، زیرا بزرگی بیش از حد گل ها موجب کاهش زیبایی می شود.

- می توان جهت افزایش سرعت در طراحی گل های نقطه شمار، تقسیمات هندسی اولیه ی گل ها را بر روی برگه ای مجزا، طراحی و از آن به عنوان الگو استفاده نمود.

گفتنی است، پس از طراحی زیر نقش گل سه پر، می توان آن را با استفاده از میز نور، بر روی کاغذ شطرنجی منتقل و اقدام به نقطه کردن گل سه پر نموده و اگر فضای کافی در داخل گلبرگ های گل و همچنین بین دو گلبرگ گل (چاک دو گلبرگ) وجود داشته باشد، می توان از تزیینات مناسب استفاده کرد. (شکل ۴-۶)

شکل ۴-۶: استفاده از زیر نقش گل سه پر

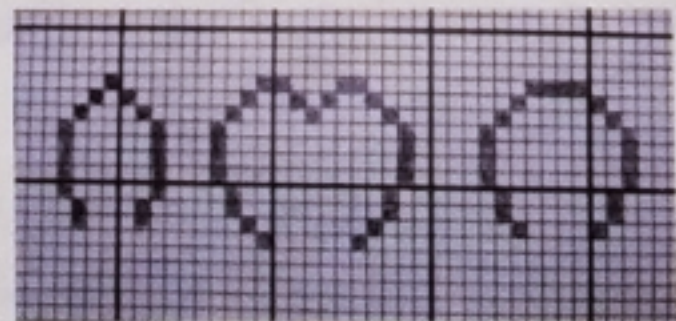
- فضاهای خالی بین گلبرگ ها یکسان طراحی شود تا هنگام تزیین چاک ها (فضای بین دو گلبرگ) هماهنگی میان آن حفظ شود.

- از نکات مهم دیگر در نقطه شمار کردن گل های نقطه شمار، اندازه ی مناسب این گل ها با رجشمار فرش و دیگر نقوش فرش است.

- این دسته از گل ها را نباید خیلی کوچک طراحی کرد، در صورت طراحی ریز گل ها، هنگام نقطه گذاری با مشکل مواجه شده و نقطه های گلبرگ ها با یکدیگر تلاقی پیدا می کنند.

- گل های سه پر

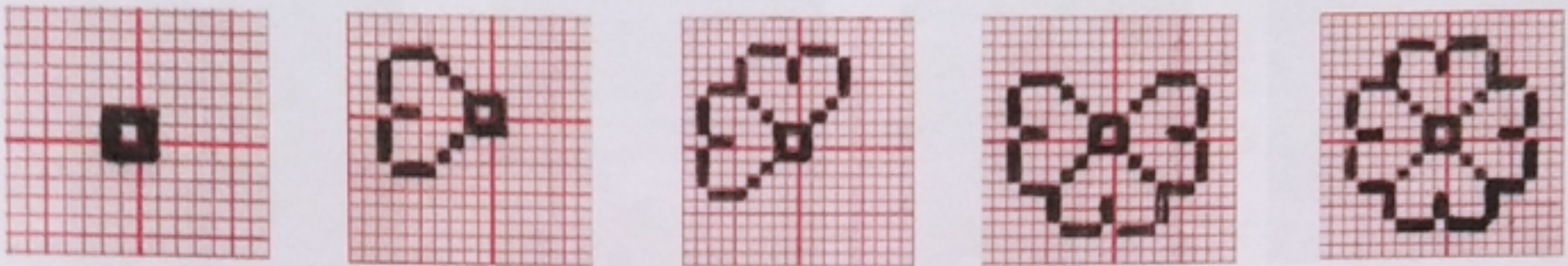
از ترکیب سه عدد گلبرگ گل، گل های سه پر ایجاد می شوند. این گل برگ ها می توانند به شکل های گوناگون کشیده، دالبری و گرد طراحی شوند. (شکل ۴-۵)

شکل ۴-۵: گلبرگ های مختلف

از آنجا که ممکن است در ابتدای نقطه کردن گل هایی که دارای تعداد گلبرگ های فرد هستند، کمی با مشکل مواجه شوید، می توانید از زیر نقش برای این کار استفاده و بر اثر تمرین و ممارست، خواهید توانست بدون بهره گیری از آن، گل های متنوع و زیبایی را به وجود آورید.

مراحل نقطه شمار کردن نمونه ی دیگری از گل چهار پر، در تصاویر زیر مشاهده می شود.

مراحل نقطه شمار کردن گل چهار پر

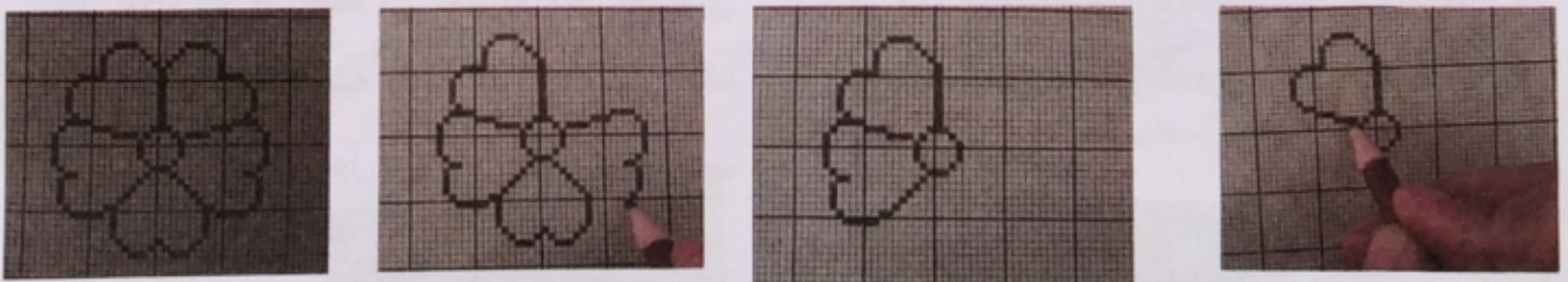
- گل های ۵ پر:

شکل ۸-۴: نمونه ای از ریر نقش گل ۵ پر

همانطور که گفته شد، برای گل هایی با گلبرگ های فرد، بهتر است در ابتدای کار از زیر نقش استفاده شود. در شکل ۸-۴ نمونه ای از زیر نقش گل ۵ پر مشاهده می شود.

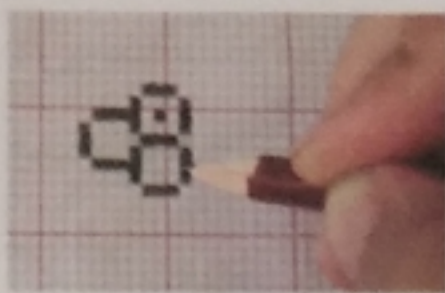
مراحل نقطه شمار کردن گل های پنج پر در مجموعه شکل های ۹-۴ نشان داده شده است.

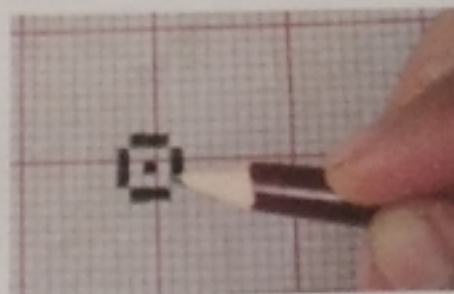
شکل ۹-۴: مراحل نقطه شمار کردن نمونه ای گل پنج پر

- گل های شش پر:

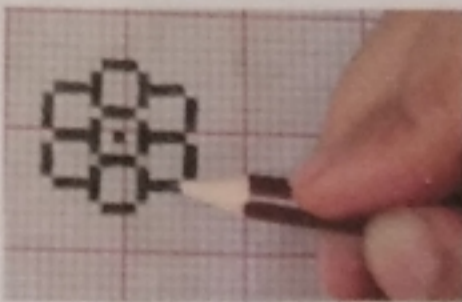
گل هایی که دارای شش گلبرگ باشند، گل های شش پر، نام گذاری می شوند. (مجموعه شکل ۱۰-۴)

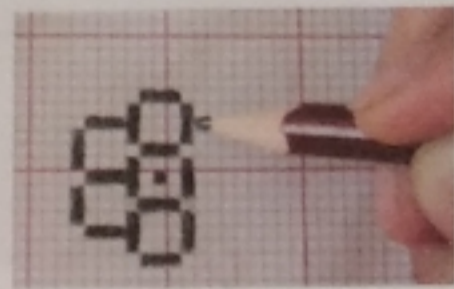
۲

۱

۴

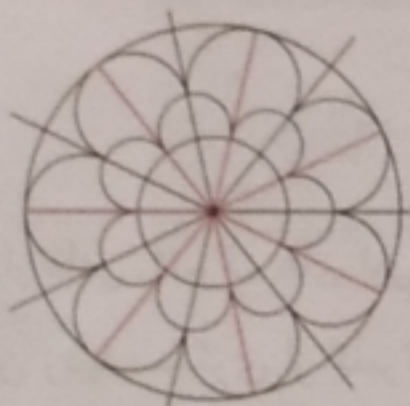

۳

شکل ۴-۱۰: مراحل نقطه شمار کردن گل شش پر

گل های هفت پر:

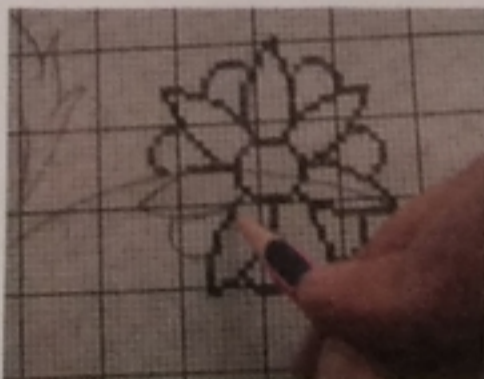
گل های هفت پر را می توان در ابتدا با استفاده از زیر نقش نقطه نمود. نمونه ای از زیر نقش گل هفت پر در شکل ۴-۱۱ مشاهده می شود.

شکل ۴-۱۱

مراحل اجرای نمونه ای از گل هفت پر با گلبزرگ های کشیده در شکل های زیر، ارائه شده است. (شکل

۴-۱۲)

۳: نقطه کردن گل هفت پر

۲: انتقال گل بر روی کاغذ شطرنجی

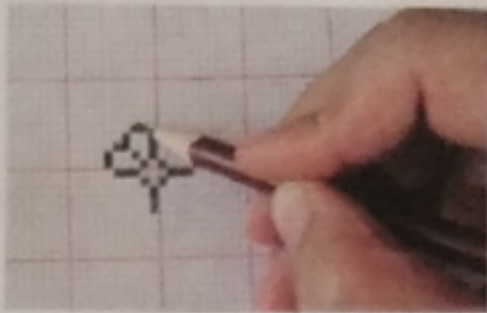
۱: طراحی زیر نقش هفت پر

شکل ۴-۱۲: مراحل نقطه کردن گل هفت پر

- گل های هشت پر:

شمار کردن نمونه ای از این گل ها مشاهده می شود.

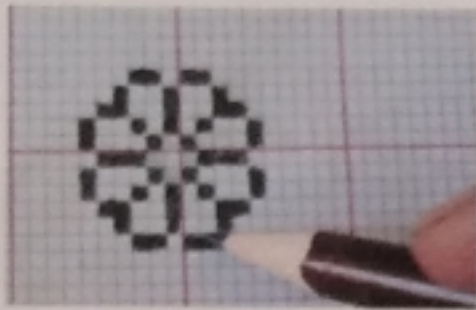
گل های هشت پر، از ترکیب هشت عدد گلبرگ ایجاد می شوند. در شکل ۱۳-۴، نقطه

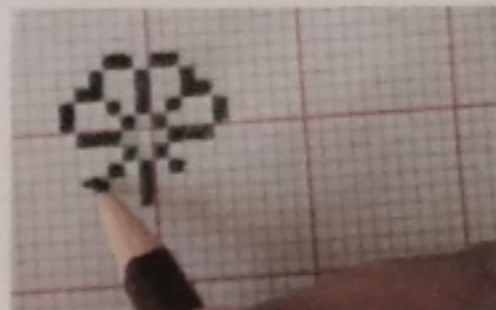
۲: نقطه نمودن گلبرگ دوم

۱: نقطه نمودن تخمه گل

۴: تکمیل گل هشت پر

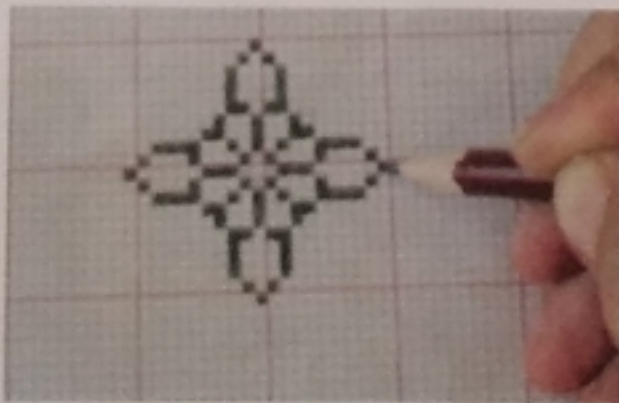

۳: نقطه نمودن گلبرگ پنجم

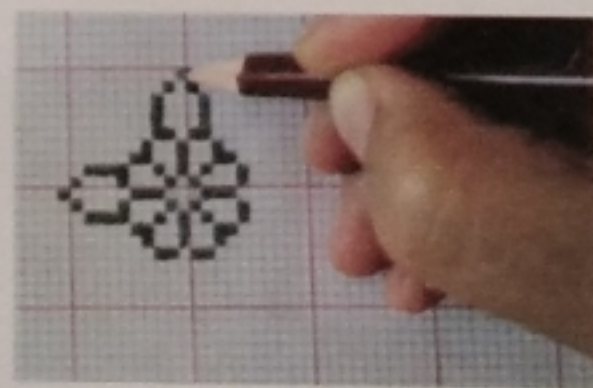
شکل ۱۳-۴: مراحل نقطه شمار کردن گل هشت پر

قرار داد. در شکل ۱۴-۴، گلبرگ های جدیدی بر روی گل قبلی، اضافه می شود.

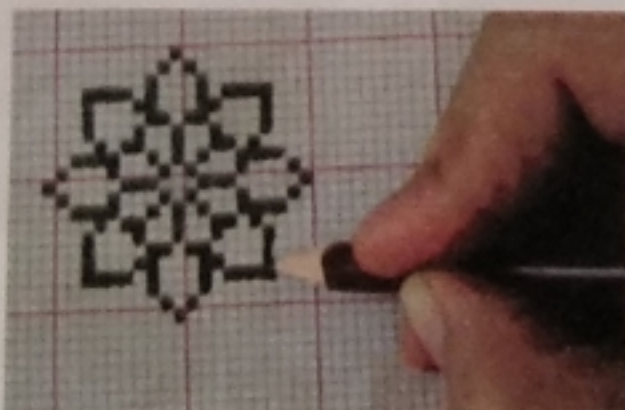
بعد از قرار دادن گلبرگ های اول دور تخمه ی گل، می توان ردیف دیگری از گلبرگ را دور گل،

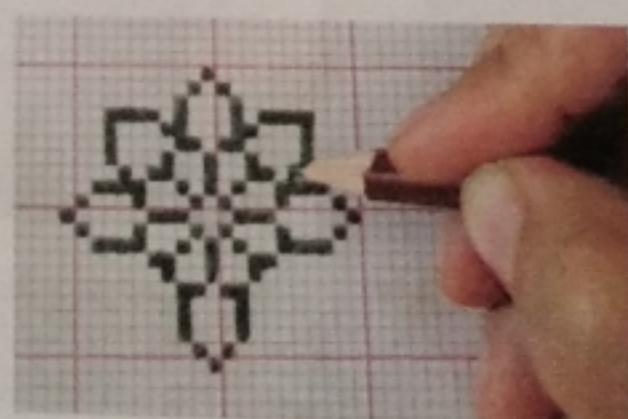
۲

۱

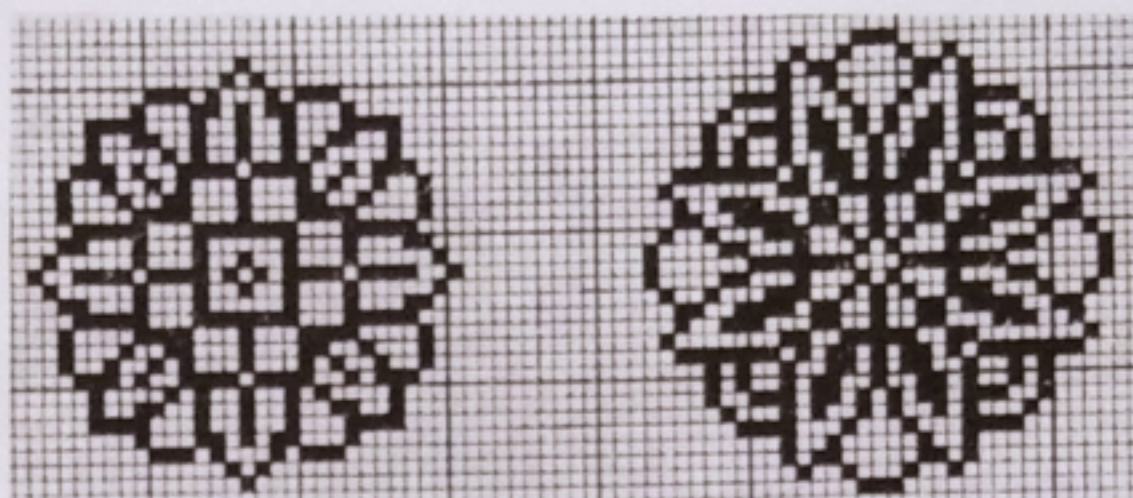
۴

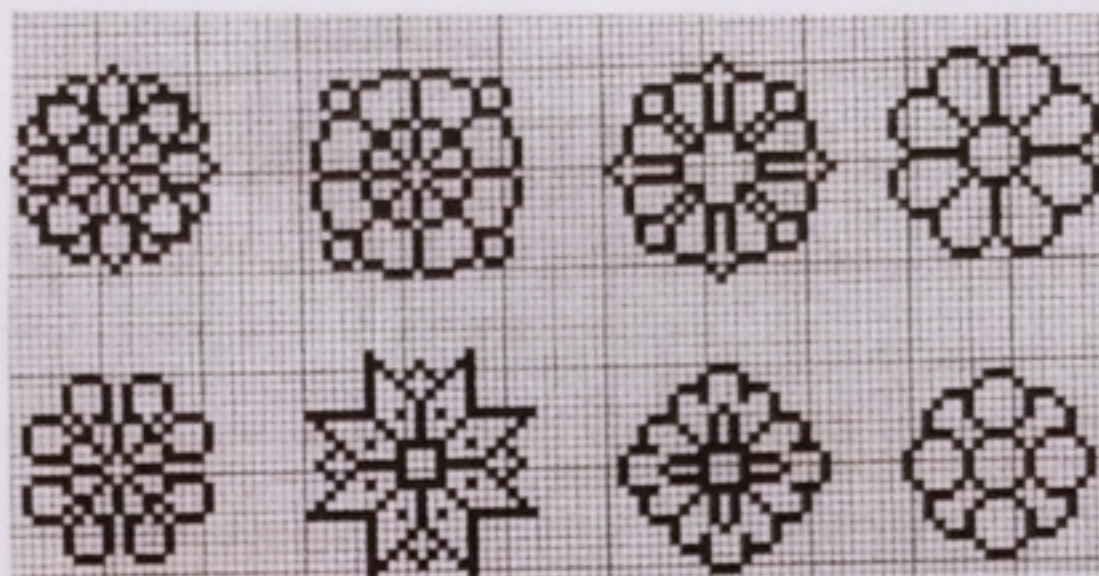
۳

شکل ۱۴-۴: افزودن گلبرگ های جدید به دور گل هشت پر

در مجموعه شکل ۴-۱۵ و شکل ۴-۱۶، انواع مختلفی از گل های نقطه شمار، مشاهده می شود.

شکل ۴-۱۵

شکل ۴-۱۶

۴-۱ اصول نقطه شمار کردن گل های نقطه شمار

رعایت اصول نقطه شمار کردن، موجب افزایش زیبایی این دسته از طرح ها می گردد. برخی از این نکات به شرح زیر می باشند:

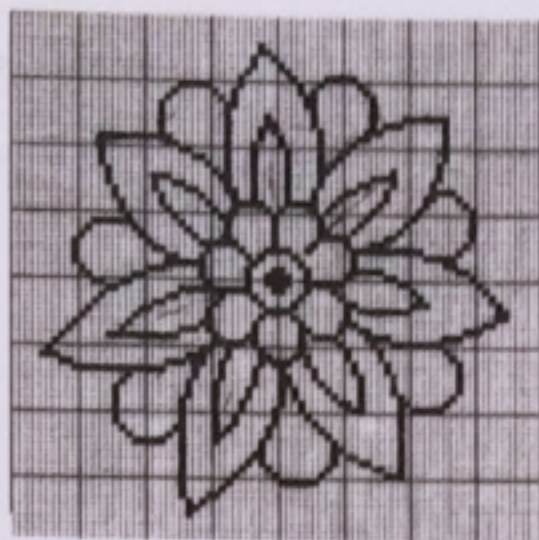
- رعایت تعادل و هماهنگی در طرح هایی که نیاز به تکرار گل های نقطه شمار بر روی یک گردش دارند، موجب افزایش زیبایی طرح می گردد. (شکل ۴-۱۷)

شکل ۴-۱۷ : رعایت فاصله بین گل ها باعث زیبایی

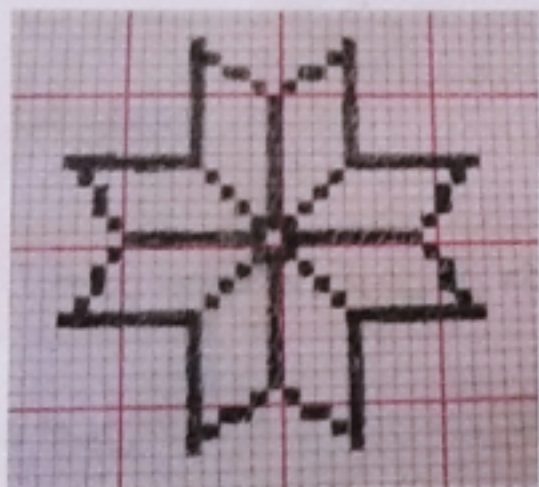
طرح می شود.

شکل ۱۹-۴: نقطه کردن نادرست گل هفت پر

- توصیه می گردد تعداد خانه هایی که در مرکز گل قرار می گیرد، متناسب با اندازه ی گل و رجشمار کاغذ نقشه انتخاب گردد. در شکل ۲۰-۴ به دلیل کوچک بودن تخمه ی گل، از زیبایی گل کاسته شده است.

شکل ۲۰-۴: عدم هماهنگی تخمه با اندازه گل از

زیبایی گل کاسته است.

- در گل های نقطه شمار که گلبرگ های زوج دارند، باید نقطه ها شمارش و قرینه سازی در آنها به صورت کامل انجام گیرد. (شکل ۱۸-۴)

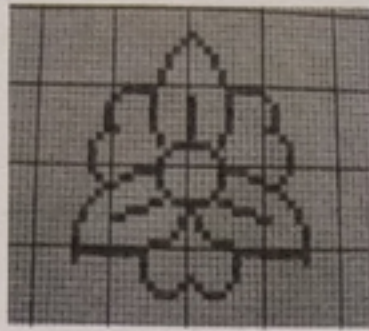

شکل ۱۸-۴

- هنگام نقطه شمار کردن گل ها باید خطوط طرح را با دقت دنبال کرد که از کدام خانه گذشته اند و همان خانه های شطرنجی را با مداد یا قلم مو و رنگ، ماژیک و یا روان نویس (در مناطق آذربایجان) رنگ کرد. نکته ی مهم این است که نقطه هایی را باید انتخاب و رنگ نمود که به زیبایی و ظرافت گل بیافزاید و حالت شکستگی (در طرح های غیر هندسی) پیدا نکند.

در شکل ۱۹-۴ به دلیل نقطه نمودن نادرست، گلبرگ های گل با یکدیگر از نظر اندازه و حالت، متفاوت می باشند.

در تصاویر زیر مراحل نقطه کردن گل سه پر را مشاهده می کنید. (شکل ۷-۴)

مرحله چهارم

مرحله سوم

مرحله دوم

مرحله اول

شکل ۷-۴: مراحل نقطه کردن گل سه پر

- گل های چهار پر:

شود. آنگاه قرینه ی گلبرگ به همراه جزییات آن، در قسمت مقابل آن ایجاد می شود و گلبرگ سوم و چهارم نیز به صورت قرینه، دور تخمه ی گل قرار می گیرند.

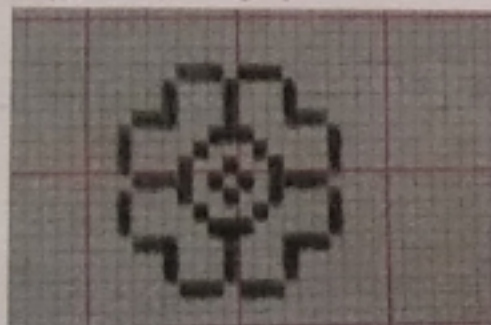
برای طراحی گل چهار پر، همانطور که در شکل های زیر مشاهده می نمایید، ابتدا تخمه ی گل بر روی کاغذ نقشه نقطه گذاری، سپس یک گلبرگ با رعایت اصول منحنی نقطه شمار می

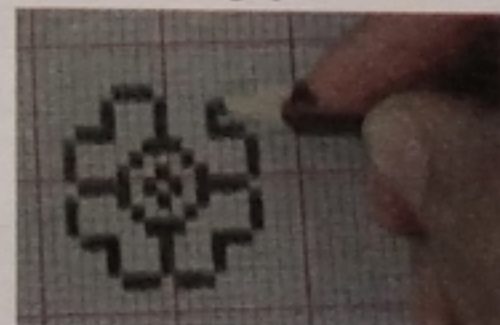
۲: نقطه نمودن گلبرگ دوم

۱: نقطه نمودن تخمه گل

۴: تکمیل گل چهارپر

۳: نقطه کردن گلبرگ ها به صورت قرینه